

Josip Humjan

Intervju s Lukom Jakopčićem: *Potreba za kvalitetnim humanistima u turizmu je golema*

Luka Jakopčić završio je diplomske studije povijesti i komparativne književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Nakon diplome osnovao je tvrtku Recider projekt koja pruža savjetodavno-administrativne usluge u upravljanju kulturnom baštinom.

Josip Humjan: Diplomirani studenti Filozofskog fakulteta rijetko odlučuju postati poduzetnici, zašto ste se Vi za to odlučili? Možete li nam na konkretnom primjeru pojasniti čime se *Recider projekt* točno bavi i koliko je to vezano za studije koje ste završili, a koliko za neke druge discipline?

Luka Jakopčić: U mom se slučaju ispreplelo nekoliko razloga. Upisao sam diplomski studij Ranoga novog vijeka na Filozofskom fakultetu u Zagrebu kao jedini student u generaciji. Zahvaljujući tome iz studija sam, ionako zamišljenog za naše prilike dosta inovativno (interdisciplinarno-problemski, a ne kronološki), mogao izvući maksimum. Između ostaloga, “na repu” studiranja, što samostalnim zanimanjem, što preko profesora, “otkrio” sam svijet raznih radionica, tribina i sl. posvećenih razvoju kulturne baštine, projektnom upravljanju, samozapošljavanju itd. To je bilo uoči pristupanja EU, ja sam bio nešto mlađi i nadobudan, pa nije bilo teško biti optimističan i pomisliti “to bi moglo biti to”. Konkretno, mislim da mi je pomisao sinula

tijekom neke tribine vezane za projekt revitaliziranja Kule Stojana Jankovića, u kojem je ulogu imao i prof. Roksandić, tada voditelj studija Ranoga novog vijeka. Govorila je interpretatorica baštine iz Velike Britanije čija se firma zvala *Tell Tale* ili nešto slično. Sjedeći tako u publici i “gruntajući” kako bi se ova “tell tale” poruka, tj. njen *call to action*, mogla izraziti na hrvatskom, sinulo mi je – “recider”, arhaični, “baštinski” imperativ značenja “kaži”, “reci”. I tako, kako sam smislio ime koje mi se svidjelo – a kad smišliš dobar jezični izraz, stvorio si pola zbilje – sve skupa prestalo je biti nepovezana magla i postalo opipljivom idejom. Nadalje, kako se sve to događalo otprilike 2012./2013, u petoj godini recesije, usred sveprisutnih lamentiranja “a de buš ti sinek delal” uopće mi nije sinulo da tražim posao negdje drugdje, kad su svi tvrdili da posla, pogotovo za humaniste, nema. Pa sam tako odlučio sam sebi “izmisliti” posao.

S obzirom na sve što znam danas, objektivno bi se moglo reći da se radilo o dosta nepromišljenom potezu. Posljedično me tekuće poslovanje vrlo dugo odvlačilo od onoga što bi trebala biti osnovna djelatnost diplomiranog komparatista-povjesničara s određenim upravljačko-ekonomističkim vještinama (u nekom sam trenutku shvatio da se *de facto* reklamiram kao konzultant za pripremu EU-projekata, što je bilo kao da nakon pola godine treninga u kvartovskoj dvorani izazivate Cro Copa). Srećom, danas s priličnom sigurnošću mogu reći da se *Recider projekt* bavi savjetovanjem vezanim za interpretaciju, marketing i upravljanje kulturnom baštinom u užem smislu, kao i za poslovne projekte u područjima kulture, ruralnoga razvoja i tzv. kreativnih industrija. Uzet ću za primjer jedan aktualan projekt, izradu strateško-marketinškoga plana Festivala dalmatinskih klapa. Zvuči vrlo “ekonomističko-menadžmentski”, no u biti je riječ o tome da ustanova treba novu priču o sebi, a time i novi smisao, prilagođen (nepovoljnim) okolnostima suvremenoga doba. *Recider Festivalu* pomaže definirati konkretne korake koji će omogućiti očuvanje biti klapske baštine (neposrednost, estetizirani amaterizam, komunalni duh i dr.) u vremenu koje posebno ne zanima ni jedna od tih vrijednosti. Pronaći te razvojne “rukavce”, koji će zaštititi ono izvorno, a opet biti “žanrovski” uklopljeni i realno provedivi u okviru postojećeg stanja, to, uz sve dužno poštovanje (a zaista ga prema toj disciplini gajim), u konačnici nije posao ekonomista, nego humanista, tj. osobe formalno obrazovane za razumijevanje društvenih procesa, kulturalnih simbola, njihovih odnosa i sl. Bez te strukturne komponente, možete se samo nabacivati popularnim “strateško-planskim” diskursom bez stvarnog učinka.

Zbog toga bih rekao – iako je moja predodžba iz različitih razloga možda donekle iskrivljena – da je ono čime se *Recider* bavi zapravo usko vezano za studije koje sam završio. Kao što uvodno rekoh, studij Ranoga novog vijeka složen je interdisciplinarno i pruža uvid u polja od ekologije preko prava do ekonomije. S druge strane, komparatistika je u osnovi disciplina iščitavanja i strukturiranja znakova u književnosti, kulturi, povijesti, nebitno. Poanta je u usmjerenosti na razvijanje umijeća “kako”, a ne “što” misliti. Ono se u praksi pokazuje ključnim ne samo za uspješno obavljanje različitih poslova, nego i za stjecanje novih vještina (famozno “cjeloživotno učenje”). U ovom trenutku – a što možda neće biti slučaj za godinu ili dvije (zlosretna sudbina rada u 21. stoljeću) – za *Reciderovu* su djelatnost osim humanističkih znanja važni i ekonomija, grafički dizajn, vještina pripovijedanja (kao nešto prijelazno između discipline i talenta), te čitav

niz sitnih administrativno-tehničkih vještina koje čovjek “pohvata” ili izumi u hodu.

Humjan: Što ste mislili o poduzetništvu za vrijeme studija, a što nakon diplome?

Jakopčić: Kada sam u odgovoru na prvo pitanje nabrajao razloge koji su me naveli da postanem poduzetnik, stao sam na tvrdnji da sam si odlučio sam stvoriti radno mjesto. E sad, ta primjena one harvardske doskočice “ne traži posao, nego ga izmisli” traži bitnu kritičku dopunu koja ujedno možda može poslužiti i kao odgovor na ovo pitanje. Ja sam mogao (afirmativno) razmišljati o poduzetništvu zato što sam kao dijete iz zagrebačke obitelji srednje klase imao tu privilegiju. Što god o njemu danas mnogi mislili, klasni bih faktor svakako naglasio. Naime, danas se mladima neodgovorno “prodaju” *self-made man* i “poduzetnička” ideologija, iako je vrlo teško postati *self-made man* ili *woman* kad uz studij moraš raditi po 4 ili 8 sati te poplačati sve troškove života u drugom gradu. Ja tih briga (osim ako ih sam nisam želio) nisam imao, pa sam se mogao posvetiti (ne)formalnom obrazovanju i poduzetničkom “sportu”. Poduzetništvo je sjajno u smislu samoostvarenja, tj. osjećaja da vlastitim rukama stvaraš nešto čega bez tebe ne bi bilo (a i tu je pripadnost srednjoj klasi važna, jer ako si bogataško dijete, u pravilu nemaš potrebu da stvaraš, nego otvoriš noćni klub i “mlatiš pare”). Osim toga, čak i stvaralački (da ne kažem, idealistički) nastrojen poduzetnik s vremenom može zaraditi neki novac, tj. postati materijalno i duhovno relativno neovisan. Ipak, na stranu pojedinačni slučajevi, ovaj liberalistički san u pravilu ostvare oni koji si ga mogu priuštiti (problem je što si ga sve više ljudi ne može priuštiti). Što bi rekao Braudel, “najbolji način da se zaradi novac jest imati ga već u početku.” Poduzetništvo se na kraju, pa makar i s “51% udjela”, svodi na to zarađuje li pothvat novac ili ne. Udio “duhovne” komponente uvijek je manjinski. Toga dugo nisam bio svjestan čak i nakon što sam se počeo baviti poslom. A bez te se svijesti u poduzetništvu gine.

Humjan: Između ostaloga, na portalu Businessin.hr i za hrvatsko izdanje *Le Monde Diplomatique* objavljujete tekstove iz kojih se vidi da imate neka znanja koja niste stekli studiranjem povijesti i komparativne književnosti. Imate li neko dodatno formalno obrazovanje osim studija na Filozofskom fakultetu?

Jakopčić: Imam jedan tromjesečni tečaj iz upravljanja projektnim ciklusom. Ali inače ne, samo znatiželju, dosta pročitano štiva šarolike tematike i spomenuti princip “kako”, a ne “što”.

Humjan: Mislite li da je studij povijesti nužno loša poslovna odluka? Gdje vidite dobre izgleda sa studijem povijesti?

Jakopčić: Mislim da studij povijesti, odnosno humanističkih znanosti općenito, nije loša odluka ako ga možete i želite sami dodatno kultivirati. Drugim riječima, promišljati ga u širim okvirima, interdisciplinarno i kreativno. Nadopunjavati ga kolegijima s drugih studija i fakulteta;

učiti jezike; pratiti aktualnosti i ponudu kulturnih i edukativnih programa u gradu, ali i šire. Maksimalno se koristiti mogućnostima interneta, novih medija, dostupne literature, računalnih programa itd. Ja katkad u šali svojim najbližim suradnicima proglašavam Google i upit "How to..." Upravo tu do punog izražaja dolazi važnost humanističke naobrazbe. Ako ne vladate kontekstom i nemate širu sliku o društvu, „guglanje“ se pretvara u tobožnju informiranost, upućenost u sve i ni u što. Međutim kad imate adekvatnu obrazovnu podlogu, onda možete kritički procijeniti informacije te doći do znanja o kojima ste prije 15, pa i 10 godina mogli samo sanjati.

Što se tiče izgleda, prvo, ne bih stvari promatrao iz perspektive "dobrih izgleda", "dobrih/loših poslovnih odluka" i sl. To vuče na sitno torbarenje-laktarenje, a na tom planu povjesničar/humanist ne može postići bogzna što. Humanistika se može nametnuti prvenstveno polazeći od znanja, sposobnosti specifičnog načina mišljenja, odnosno etički osviještene praktične primjene znanja i sposobnosti. Da ne biste mislili da sam počeo filozofirati, evo primjer: u Hrvatskoj je udio turizma u BDP-u 20%, a taj turizam je i dalje uglavnom masovan i možda čak i srednjoročno (dakle, 5-10 godina) socioekološki neodrživ. Ne vidim kako bi značajniji pomak prema tzv. selektivnim oblicima turizma (kvalitetni, autohtoni, doživljajni turizam) bilo moguće provesti bez doprinosa humanista koji će osmisliti povijesno i kulturološki utemeljene i relevantne priče, održive i društveno odgovorne programe, koji će o svemu tome educirati ljude na terenu i sl. Vi sad meni možete reći "ali kako se postaviti, to nije u našoj moći, to je pitanje sustava, zašto svodite povijest na ancilu turizma itd." Međutim 90% sam siguran da ćemo se za 10-20 godina baviti upravo takvim, "humanističkim" turizmom ili se, u okolnostima klimatskih i geopolitičkih promjena, nećemo baviti nikakvim turizmom. Tamo neki ministar ili trenutno "tržište rada" možda toga nisu svjesni, ali objektivna je potreba za *kvalitetnim* humanistima u turizmu golema. To što s njom u vezi ne postoji, niti se nazire, ikakva suvisla politika "odozgo" ne znači da sami o tome ne možemo imati stav.

Humjan: Da možete, što biste promijenili u programu Odsjeka za povijest? Mislite li da postoje mjere koje bi studente bolje pripremile za tržište rada?

Jakopčić: Vjerojatno bih u nastavni proces uključio aktivnosti koje sam naveo u prethodnom odgovoru, dakle, različite nove oblike učenja i širenja znanja, dopunjene konceptualnim inovacijama koje ne iziskuju troškove. Npr., zašto uoči početka akademske godine nastavnici ne bi definirali nekoliko tematskih područja koja će problematizirati pojedini kolegiji ili studijski moduli? Godina bi zapravo mogla biti projekt tijekom kojeg 5 ili 10 ljudi radi na zajedničkoj temi što završava izvornim znanstvenim člankom ili podlogom za kulturno-turističku interpretaciju nekog mjesta ili regije (eto ti transfera tehnologije i upoznavanja s projekt-menadžmentom)? A ne da osoba A piše o bočnom manevru Erdödyja pod Siskom, osoba B o perikama Josipa II, a osoba C o godini 1848. u Nigdarjevu Gornjem. Premali smo i presiromašni da bismo na taj način rasipali resurse. Naravno, sve ovo ne znači da bih se zalijetao s rješenjima koja obuhvaćaju

nekakva mehanička “rasterećenja”, “okretanje praksi” i sl. Kao što sam i gore naveo, praksa humanističkog obrazovanja nije sadržaj, nego metoda. A ne možeš razviti metodu mišljenja, ako ti se, uzmimo samo najočitiiji primjer i trend, obvezna literatura svede na *reader* od 300 stranica odlomaka. Kad je riječ o “plasmanu na tržište rada” (iako ljudi nisu roba pa da budu plasirani na tržište), prilično sam siguran da bi osoba koja je napisala zanimljiv diplomski rad na temu npr. Curtiusova *Latinskog srednjovjekovlja* visoko kotirala na listi da se “plasira” u *Recider projekt*. Jer ako je naučila kako zanimljivo razložiti latinsko srednjovjekovlje, vrlo je vjerojatno da će u kratkom roku pisati i kvalitetne upravljačke planove.

Humjan: Za dobivanje stipendije u Hrvatskoj gotovo je uvijek jedan od relevantnih čimbenika prosjek ocjena. Smatrate li da je takav sustav stipendiranja dobar? Koliko bi se studenti trebali brinuti o svom prosjeku?

Jakopčić: U temu stipendiranja nisam pretjerano upućen, pa ne mogu detaljnije odgovoriti. Načelno, mislim da bi, pod uvjetom ujednačenosti akademsko-evaluacijskog sustava, prosjek trebao biti jedan od faktora jer doprinosi provođenju kvalitetnih odabira, naravno, u kombinaciji s drugim kriterijima (motivacijska pisma, primjeri radova, preporuke, izvanstudijske kompetencije). Ako kvalitetno studiraju na kvalitetno postavljenom studiju, studenti se o prosjeku ne bi trebali brinuti zato što će on sam doći. Nažalost, imam dojam da je naše visoko obrazovanje sve manje kvalitetno a sve više provincijsko. Takav “antisustav” vjerojatno ne može dati vjerodostojne i mjerljive pokazatelje znanja. A onda i prosjek, umjesto pouzdanog indikatora (ne)kvalitete nečijeg rada, postaje prazna brojka za “ganjanje”.

Humjan: Što biste preporučili studentima povijesti: na što da se fokusiraju na studiju, a na koje aktivnosti izvan fakulteta?

Jakopčić: Na ovo sam, mislim, odgovorio u jednom od prethodnih pitanja. Uz sve već navedeno (ili u duhu toga), dodao bih i ovo: nemojte se zadovoljavati prosječnošću i sigurnim kalupima. Radite, radite, radite. Ako nakon završetka diplomskog studija budete bez posla, dobro razmislite prije nego što ubacite desetke tisuća kuna u “ralje” doktorskog studija samo da biste “ubili vrijeme” (radije za te novce pokrenite interpretacijski obrt, uz našu pomoć). Na kraju, budite sretni što studirate humanističke znanosti, jer vas nijedno drugo područje neće tako dobro podučiti da “samo mijena stalna jest”, odnosno da možete zaboraviti na to da ćete se u praksi baviti isključivo užom disciplinom kojom se trenutno bavite, onako kako vas uče da se njome bavite.

Pro tempore

Časopis studenata povijesti

Pro tempore

Časopis studenata povijesti, br. XIII

Zagreb, 2018.

Pro tempore

Časopis studenata povijesti

Godina XIII, broj 13, 2018.

Glavni i odgovorni urednik

Ivan Grkeš

Zamjenica glavnog urednika

Lucija Bakšić

Uredništvo

Mihaela Marić

Lucija Bakšić

Mario Katić

Igor Krnjeta

Urednici pripravnici

Andrija Banović

Matej Lisičić

Matea Altić

Marta Janković

Alen Obrazović

Saša Vuković

Lektura i korektura

Alina Jušić

Ema Maglić

Ema Botica

Tanja Jelinić

Karla Papeš

Mateja Papić

Borna Treska

Recenzenti

dr. sc. Zrinka Blažević

dr. sc. Estela Banov

dr. sc. Zrinka Nikolić Jakus

dr. sc. Nikica Gilić

dr. sc. Tomislav Galović

dr. sc. Hrvoje Gračanin

dr. sc. Emil Heršak

dr. sc. Branimir Janković

mr.sc. Vedran Obućina

dr. sc. Sanja Potkonjak

dr. sc. Martin Previšić

dr. sc. Marko Šarić

mr. sc. Filip Šimetin Šegvić

mr. sc. Nikola Tomašegović

Dizajn i priprema za tisak

Rene Jelenić

Prijevod s engleskog jezika

Alen Obrazović

Ema Bonifačić

Paula Fajt

Izdavač

Klub studenata povijesti –

ISHA ZAGREB

ISSN: 1334-8302

Adresa uredništva:

Klub studenata povijesti -

ISHA Zagreb (za: Redakcija *Pro tempore*)

Filozofski fakultet

Sveučilišta u Zagrebu

Ivana Lučića 3

10000 Zagreb

Email:

pt.urednistvo@gmail.com

Časopis je besplatan.

Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/pro-tempore>

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim radovima izražavaju isključivo stavove autora i ne predstavljaju nužno stavove i mišljenja uredništva i izdavača. Izdanje časopisa ostvareno je uz novčanu potporu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Kluba studenata povijest – ISHA Zagreb i Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta.